

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

รายงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน

การประชุมครั้งที่ 25 – ราชอาณาจักรไทย

ส่งโดยเครือข่ายพลเมืองเน็ตและไพรเวซีอินเตอร์เนชันแนล

กันยายน ค.ศ. 2015

I. ความนำ

1. ไพรวเอซีอินเทอร์เน็ตเนชันแนล (Privacy International – PI) และเครือข่ายพลเมืองเน็ต (Thai Netizen Network – TNN) เป็นผู้ส่งรายงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้ โดยไพรวเอซีอินเทอร์เน็ตเนชันแนลเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่ผลักดันและส่งเสริมสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและต่อสู้กับการสอดแนมและควบคุมเนื้อหาทั่วโลก และเครือข่ายพลเมืองเน็ตซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตและช่วยเหลือการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในยุคดิจิทัล
2. ไพรวเอซีอินเทอร์เน็ตเนชันแนลและเครือข่ายพลเมืองเน็ตต้องการนำประเด็นความห่วงกังวลเกี่ยวกับการปกป้องและส่งเสริมสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในประเทศไทยสู่คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเพื่อประกอบการพิจารณารายงานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยที่กำลังจะเกิดขึ้น

II. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

3. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานซึ่งถูกบัญญัติไว้ในข้อตกลงนานาชาติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจำนวนมาก และเป็นหัวใจสำคัญของการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย
4. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวยังส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิอื่นๆ เช่น เสรีภาพในการแสดงออก การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการรวมตัวสมาคม สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า บุคคลควรมีพื้นที่เพื่อการพัฒนาตนอย่างเป็นอิสระ เพื่อแลกเปลี่ยนและมีเสรีภาพ มี “ปริณทลส่วนตัว” ซึ่งอาจมีหรือไม่มี การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐโดยพลการและจากการรบกวนโดยบุคคลที่ไม่ได้รับเชิญ¹
5. กิจกรรมที่จำกัดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เช่น การสอดแนมและการปิดกั้นเนื้อหา จะสมเหตุสมผลก็ต่อเมื่อ มันถูกประกาศเป็นกฎหมายอยู่แล้ว มีความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อที่จะบรรลุเป้าประสงค์ที่ชอบธรรม และเป็นไปตามสัดส่วนที่สมควรกับเป้าประสงค์ที่ต้องการ
6. นวัตกรรมในเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การเก็บ บันทึก และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบที่ไม่เคยมีใครจินตนาการได้มาก่อน ทำให้สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวบุคคลพัฒนามาเป็นพันธกรณีของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ

¹Martin Scheinin, “รายงานของผู้เสนอรายงานพิเศษเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในระหว่าง การรับมือการก่อการร้าย – Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism”, 2009, A/HRC/17/34

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล² มีการบัญญัติหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในข้อตกลงนานาชาติจำนวนหนึ่ง³ และสถานิติบัญญัติของหลายประเทศได้มีการรวมหลักการดังกล่าวไว้ในกฎหมายภายในประเทศ⁴

III. การติดตามรายงานการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศครั้งที่แล้ว

7. ไม่มีการกล่าวถึงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว การสอดแนม และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในรายงานของประเทศไทย⁵
8. ประเด็นที่มีการหยิบยกโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นประเด็นที่สัมพันธ์กับสิทธิเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อและการสมรสในวัยเยาว์ของเด็กผู้หญิง⁶
9. มีข้อเสนอแนะจำนวนมากจากประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการรับรองให้กฎหมายสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ⁷ ซึ่งข้อเสนอแนะบางประการเป็นที่ยอมรับหรือรับทราบ แต่ข้อเสนอแนะหลายประการที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปถูกปฏิเสธ

IV. กฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

10. รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาของราชอาณาจักรไทยได้ระบุให้สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชน โดยรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) และรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) มาตรา 35 ระบุ

² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, General Comment No. 16 (1988), “สิทธิในการเคารพความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย และการติดต่อสื่อสาร และการคุ้มครองเกียรติและชื่อเสียง – on the right to respect of privacy, family, home and correspondence, and protection of honour and reputation” (มาตรา 17)

³ ดูอนุสัญญาสภายุโรป เพื่อการคุ้มครองบุคคลเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยอัตโนมัติ - Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (No. 108), 1981; และโปรโตคอล แนวทางการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวและกระแสข้อมูลข้ามเขตขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา - Organization for Economic Co-operation and Development Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data, 1980; และโปรโตคอล แนวทางเพื่อการควบคุมไฟล์ข้อมูลส่วนบุคคลทางคอมพิวเตอร์ - Guidelines for the regulation of computerized personal data files (General Assembly resolution 45/95 and E/CN.4/1990/72)

⁴ เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2013 101 ประเทศได้บัญญัติใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูล, David Banisar, National Comprehensive Data Protection/Privacy Laws and Bills 2014 Map (December 8, 2014) ดูได้ที่ <http://ssm.com/abstract=1951416> หรือ <http://dx.doi.org/10.2139/ssm.1951416>

⁵ A/HRC/WG.6/12/THA/1

⁶ A/HRC/WG.6/12/THA/3, ย่อหน้าที่ 40

⁷ A/HRC/19/8

เหมือนกันว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ”⁸

11. หลังจากการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถูกยกเลิกทั้งหมด ยกเว้นเพียงบางข้อบัญญัติเท่านั้น และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557⁹
12. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีข้อยกเว้น (บทที่ 3) สำหรับหลักการความโปร่งใสในการเผยแพร่เอกสารราชการ ให้ภาคีรัฐบาลมีหน้าที่คุ้มครองระบบข้อมูลและอนุญาตให้บุคคลสามารถแก้ไขข้อมูลส่วนตัวของตนที่รัฐบาลเก็บไว้ได้¹⁰ แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2553¹¹ (รวมเป็นเอกสารเดียว) ควบคุมการบริหารข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้หรือเก็บไว้ในหน่วยงานของรัฐในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
13. บัญญัติกฎหมายเฉพาะเรื่องอื่นๆ ที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชน เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 (แก้ไขในปี พ.ศ. 2551)¹² พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544¹³ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทาง

⁸สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวได้ถูกกล่าวถึงในรัฐธรรมนูญก่อนหน้านั้นเช่นกัน เช่น รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 และถูกบรรจุอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2558 ที่ถูกยกเลิกเมื่อไม่นานนี้ สามารถดูภาษาไทยได้ที่

http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20150429103838.pdf

⁹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ดูคำแปลอย่างไม่เป็นทางการได้ที่

<http://lawdrafter.blogspot.co.uk/2014/07/translation-of-kingdom.html>

¹⁰พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่

<http://www.oic.go.th/content/act/act2540eng.pdf>

¹¹แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2553 สามารถดูภาษาไทยได้ที่

<http://www.eta.or.th/files/1/files/12.pdf>

¹²พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 (แก้ไขในปี 2551) ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่

http://www.creditinfocommittee.or.th/download/creditinfo_act-engv3.pdf

¹³พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่

http://www.bot.or.th/EngIsj/PaymentSystems/OversightOfMoney/RelatedLaw/Documents/et_act_2544_Eng.pdf

อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010)¹⁴ ออกบทบัญญัติให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มาตราที่ 7 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 คຸ່ມครองข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคล¹⁵ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)¹⁶ เป็นผู้ประกาศใช้กฎเกณฑ์อื่นๆ¹⁷

V. ข้อผูกมัดและพันธสัญญาระหว่างประเทศ

14. ประเทศไทยให้สัตยาบัน¹⁸ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นในข้อ 17 และข้อ 19 ว่าด้วยสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและเสรีภาพในการแสดงออก ตามลำดับ¹⁹ กติกาข้อ 17 กล่าวว่า “บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และจะถูกหลอกล่อเกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนหมายเหตุไว้ว่า ประเทศสมาชิก ICCPR มีข้อผูกมัดที่จะ “มีกฎหมายหรือมาตรการอื่นๆ เพื่อห้ามการแทรกแซงและจู่โจมดังกล่าวดังเช่นการคຸ່ມครองสิทธิ [ในความเป็นส่วนตัว]”²⁰
15. ประเทศไทยเป็นภาคีปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกับรัฐสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2555 ซึ่งข้อ 21 ระบุว่า

¹⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยวิธีการแบบปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ดูภาษาไทยได้ที่

<https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/OversightOfEmoney/Documents/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%8E.%20%E0%B8%A7%E0%B8%B5%E0%B8%98%E0%B8%B5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%9B%E0%B8%A5%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%AF.pdf>

¹⁵ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://en.nationalhealth.or.th/node/123>

¹⁶ ประกาศ กสทช. เรื่องมาตรการคຸ່ມครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม พ.ศ. 2549 ดูภาษาไทยได้ที่ <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2549/E/088/20.PDF>

¹⁷ ประกาศ สพธอ. เกี่ยวกับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศตามวิธีการแบบปลอดภัย พ.ศ. 2555 ดูภาษาไทยได้ที่ <https://www.etcha.or.th/files/1/files/129-191.PDF>

¹⁸ UNTC, สถานะเมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 2015, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง – International Covenant on Civil and Political Rights https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en#EndDec

¹⁹ ในวันที่ 8 กรกฎาคม ค.ศ. 2014 รัฐบาลไทยแจ้งเลขาธิการสหประชาชาติผ่านจดหมายจากคณะผู้แทนถาวรของไทยว่า กฎอัยการศึกได้ถูกประกาศใช้ในประเทศไทย และส่งผลให้รัฐบาลไทยผ่อนผันบางข้อมติของ ICCPR รวมถึงมาตราที่ 19 “การห้ามไม่ให้แพร่ภาพกระจายเสียงหรือตีพิมพ์เนื้อหาบางประการ โดยเฉพาะเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความบาดหมางในสังคม เนื้อหาที่ผิดไปจากความจริงหรือยั่วยุ”

²⁰ General Comment No. 16 (ค.ศ. 1988) ย่อหน้าที่ 1

“บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นอิสระจากการแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่ อาศัย หรือการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล หรือการดูหมิ่นเกียรติและชื่อเสียงของบุคคลนั้น บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการดูหมิ่นดังกล่าว”²¹

VI. ข้อห่วงกังวล

ข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับกฎหมายการสอดแนมการสื่อสารที่มีอยู่แล้ว

16. ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการดักฟังการสื่อสาร การสอดแนมการสื่อสารถูกควบคุมโดยกฎหมายต่างๆ รวมถึง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004)²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999)²³ (แก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2548)²⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007)²⁵ (อยู่ในกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558²⁶) และกฎหมายที่บังคับใช้เฉพาะภาคส่วน เช่น กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน²⁷ และกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด²⁸ โดยกฎหมายเหล่านี้ให้อำนาจทางการในการ

²¹ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดูได้ที่ <http://www.asean.org/news/asean-statement-communicues/item/asean-human-rights-declaration>

²²พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ http://unodc.org/tldb/pdf/Thailand_Special_Investigation_Act.pdf

²³ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2542, ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://eng.moph.go.th/index.php/policy-advocacy/91-the-criminal-procedure-act-amendment>

²⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมในปี 2548), ดูภาษาไทยได้ที่ http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-announce115-2557.pdf

²⁵พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ http://itserv.ait.ac.th/Helpdesk/announce/cc_laws_eng.pdf

²⁶พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, ดูภาษาไทยได้ที่ http://ictlawcenter.etcha.or.th/de_laws/detail/de-laws-computer-related-crime-act

²⁷พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, มาตราที่ 46 ตามที่ได้แก้ไขโดยมาตราที่ 21 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008), “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขานุการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้อีก, ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ http://www.unodc.org/tldb/pdf/Thailand/THA_AML_2009.pdf

²⁸พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976), มาตราที่ 14 จัตวา ย่อหน้าที่ 1, “ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอันใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงาน

สอตแนมเพื่อการสืบสวน

17. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (CCA) ครอบคลุมความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ตามที่ได้แจกแจงภายใต้หมวดที่ 1 ของพระราชบัญญัติ ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ นำมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งผู้อื่นจัดทำขึ้นไปเปิดเผยโดยมิชอบแก่บุคคลที่สาม ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น และการเผยแพร่ข้อมูลอินเทอร์เน็ตที่ลามกและอันตราย
18. พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีเพื่อบังคับคดีตามพระราชบัญญัติต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน ซึ่งได้ถูกกำหนดไว้ในมาตราที่ 18 ข้อ 4 ถึง 8 คือ ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ในกรณีที่ระบบคอมพิวเตอร์นั้นไม่ได้อยู่ในความครอบครองของเจ้าหน้าที่ สั่งให้บุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตรวจสอบและเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลอันเป็นหลักฐานหรืออาจใช้เป็นหลักฐาน ถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และยึดระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์เท่าที่จำเป็น อำนาจภายใต้มาตราที่ 18 ข้อ 1, 2 และ 3 ซึ่งกล่าวถึงอำนาจในการเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลอื่นๆ จากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยไม่ต้องอาศัยคำสั่งศาล นอกจากนี้ มาตราที่ 26 ของพระราชบัญญัติ กำหนดว่าผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่เกิน 90 วัน แต่พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถขอให้เก็บรักษาข้อมูลไว้ได้มากกว่า 90 วันแต่ไม่เกิน 1 ปี หากผู้ให้บริการไม่ทำตามจะต้องระวางโทษปรับ
19. มาตราที่ 25 ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษกล่าวถึงการสกัดข้อมูลซึ่งส่งทางไปรษณีย์ อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ และโทรศัพท์ เมื่อมีเหตุสงสัยว่าการสื่อสารได้ถูกใช้หรือจะถูกใช้ในการกระทำความผิดตามที่ได้ระบุไว้ในมาตราที่ 21 ของพระราชบัญญัติ²⁹ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจากกรมสอบสวนคดี

ซึ่งได้รับอนุมัติจากเลขาธิการเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เจ้าพนักงานได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้”, ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ [http://en.oncb.go.th/document/Narcotics%20Control%20Act%202519%20\(1976\)%20p1-9.pdf](http://en.oncb.go.th/document/Narcotics%20Control%20Act%202519%20(1976)%20p1-9.pdf)

²⁹ มาตราที่ 21 คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

- (1) คดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของ กคพ. โดยคดีความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าว จะต้องมึลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดในต่อไปนี้ (ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ (ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ (ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือ (ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ทั้งนี้ตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามที่ กคพ. กำหนด

พิเศษสามารถยื่นคำขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูล โดยการอนุญาตดังกล่าว อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาต้องพิสูจน์ได้ว่ามีความเหตุอันควรเชื่อว่าการสื่อสารของบุคคลที่จะไปสกัดกั้นนั้นมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษและไม่อาจใช้วิธีอื่นที่เหมาะสมได้ การสกัดข้อมูลจะต้องไม่เกินระยะเวลาเกิน 90 วัน³⁰

20. นอกจากนี้ ข้อสังเกตที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) สร้างพันธกรณีต่อผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม ด้วยกฎข้อบังคับต่างๆ พันธกรณีเหล่านี้รวมถึงการเก็บรักษาข้อมูลทางคอมพิวเตอร์เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน และเก็บข้อมูลในระยะเวลาเท่ากันภายหลังการใช้บริการสิ้นสุดลง³¹ ภายใต้มาตราที่ 31 เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของชาติ หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติที่อาจเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐบาลสามารถร้องขอให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติดำเนินการเพื่อให้มีการเข้าถึงเครือข่ายโทรคมนาคม โดยการร้องขอนี้ไม่ต้องขออนุญาตศาลเนื่องจากใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมมีพันธะที่จะต้องทำตามคำสั่งของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติอยู่แล้ว
21. พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก³² ตามมาตราที่ 6³³ “เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับยุทธการ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย” มอบอำนาจให้รัฐบาลทหารซึ่งเป็นที่รู้จักในชื่อ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งรวมถึงอำนาจในการสอดแนมตรวจตรา ภายใต้มาตราที่ 9³⁴ (2) รัฐบาลทหารมีอำนาจที่จะ “ตรวจข่าวสาร จดหมาย โทรเลข หีบ ห่อ หรือสิ่งอื่นใดที่ส่งหรือมีไปมาถึงกันในเขตที่ประกาศใช้กฏอัยการศึก”
22. ถึงแม้จะมีการประกาศยกเลิกการใช้กฏอัยการศึกในบริเวณส่วนใหญ่ของประเทศเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2558³⁵ แต่ก็ยังคงมีข้อห่วงกังวลว่า กระบวนการและมาตรการคุ้มครองในกฎหมายดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้นยังคงมีการใช้ในทางปฏิบัติในปัจจุบันหรือไม่ ข้อห่วงกังวลเหล่านี้เพิ่มขึ้นจากการที่ นายกรัฐมนตรี พลเอก

³⁰ ดูได้ที่ http://thailaws.com/law/t_laws/tlaw0294_2.pdf

³¹ ดูที่มาตรา 26 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007)

³² พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914), ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://www.thailawforum.com/laws/Martial%20Law.pdf>

³³ ตามที่แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 303 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972)

³⁴ ตามที่แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 303 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972)

³⁵ คำสั่งยกเลิกกฏอัยการศึกถูกตีพิมพ์ในพระราชกิจจานุเบกษาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015), ดูภาษาไทยได้ที่

http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-announce010458.pdf, และโปรดดู Sawitta Lefevre, A., Thai Junta lifts martial law, but retains broad powers as it is, Reuters, วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558, <http://www.reuters.com/article/2015/04/01/us-thailand-politics-martiallaw-idUSKBN0MS4N120150401>

ประยุทธ์ ประกาศใช้มาตรา 44 ซึ่งเป็นกฎหมายความมั่นคงพิเศษในรัฐธรรมนูญชั่วคราวแทนกฎอัยการศึก ซึ่งประกาศใช้มาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2557 โดยมาตรา 44³⁶ ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเหนืออธิบดีโดยทั้งสามส่วนโดยปราศจากการควบคุมและการตรวจสอบ³⁷

23. ข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ Zeid Ra-ad Al Hussein ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการมอบอำนาจซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางให้นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้นำการรัฐประหาร และสรุปด้วยการกระตุ้นให้ “รัฐบาลไทยปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและนำกฎหมายพลเรือนทั่วไปกลับมาใช้ตามที่ได้สัญญาไว้ภายหลังการยึดอำนาจเมื่อเดือนพฤษภาคมปีที่แล้ว”³⁸

ข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ส่วนตัวและการสอดแนม

24. ในระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เสนอร่างกฎหมาย 10 ร่าง ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงกฎข้อบังคับต่อสื่อและข้อมูลในประเทศไทยอย่างมาก โดยร่างกฎหมายเหล่านี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า จะมอบอำนาจแก่รัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางในขณะที่ไม่ได้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและเสรีภาพในการแสดงออก³⁹
25. หนึ่งในสิบร่างกฎหมายที่มีการเสนอคือ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์⁴⁰ ซึ่งจะให้อำนาจที่มีขอบเขตกว้างขวางแก่คณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (NCSC) เพื่อสอดแนมการสื่อสารโดยไม่มีมาตรการหรือข้อจำกัดซึ่งพิจารณาตามหลักกฎหมาย ความจำเป็นหรือสัดส่วนที่เหมาะสม

³⁶มาตราที่ 44 ระบุว่า “ในกรณีที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปในด้านต่างๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการระงับยับยั้ง หรือกระทำการใดๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้รายงานประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว”

³⁷ข่าวเอพี กรุงเทพมหานคร, “Thailand ‘still in the same boat’ after martial law lifted, วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558, ดู <http://www.theguardian.com/world/2015/apr/01/thailand-lifts-martial-law-coup>

³⁸ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ, ประเทศไทย: UN rights chief warns against Governments ‘draconian’ powers, วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2558, ดู <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50495#.Vf7j3J1Viko>

³⁹Pornwasin, A, Digital economy bills needs to be amended, The Nation, 19 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู <http://www.nationmultimedia.com/politics/Digital-economy-bills-need-to-be-amended-30252168.html>

⁴⁰ดูคำแปลอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://thainetizen.org/wp-content/upload/2015/03/cybersecurity-bill-20150106-en.pdf>

26. กลุ่มสิทธิมนุษยชนในประเทศเช่น เครือข่ายพลเมืองเน็ต⁴¹ และกลุ่มอื่นๆ เช่น คณะกรรมการปกป้องนักข่าว⁴² เรียกร้องให้ยกเลิกร่างพระราชบัญญัตินี้เสีย เพราะจะทำให้เกิดการสอดแนมกิจกรรมทางอินเทอร์เน็ตในวงกว้างและจะทำให้อำนาจอย่างกว้างขวางในการสอดแนมซึ่งอยู่ภายใต้คำสั่งกฏอัยการศึกข้อ 29 ในปัจจุบันกลายเป็นกฎหมาย อีกหนึ่งข้อบกพร่องของร่างพระราชบัญญัตินี้คือ ไม่มีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุล โดยคณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติจะดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
27. ตามมาตราที่ 33 และ 34 ของร่างพระราชบัญญัติในปัจจุบัน คณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์สามารถสั่งให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง “เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือภัยอันตรายอันเนื่องมาจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ” ซึ่งคล้ายคลึงกันกับอำนาจในปัจจุบันภายใต้กฏอัยการศึกและก่อให้เกิดข้อห่วงกังวลต่อการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว
28. มาตราที่ 25 ข้อ 3 ของพระราชบัญญัติระบุให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการมีอำนาจที่จะ “เข้าถึงข้อมูลการติดต่อสื่อสารทั้งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการเพื่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์”
29. พระราชบัญญัติไม่ได้รับระบุให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้อำนาจเหล่านี้ แต่เพียงระบุว่า อำนาจภายใต้มาตราที่ 35 ข้อ 3 จะถูกระบุในกฎระเบียบที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี⁴³
30. อีรพล สุวรรณประทีป หัวหน้าบริษัท เบเคอร์แอนด์แม็คเค็นซี สำนักงานกรุงเทพมหานครกล่าวว่า “ไม่มี ความสมดุลระหว่างความมั่นคงของประเทศและข้อมูลส่วนตัวของประชาชนชาวไทยในมาตรานี้” และในวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2557 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัตินี้ ยอมรับว่า การร่างพระราชบัญญัติเป็นไปอย่างรีบเร่งและจะมีการทบทวนมาตราที่ 35⁴⁴

⁴¹Global Voices, Thailand’s Digital Economy Bills Could Worsen Media Repression, 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015, ดู <http://advoc.globalvoices.org/2015/02/03/thailands-digital-economy-bills-could-worsen-media-repression/>

⁴²คณะกรรมการปกป้องนักข่าว, Cyber security bill threatens media freedom in Thailand, 20 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู <http://cpj.org/2015/01/cyber-security-bill-threatens-media-freedom-in-tha.php>

⁴³สามารถพบอำนาจการค้นโดยไม่ต้องฟังการอนุญาตของศาลได้ในมาตราที่ 14 ของ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามสิ่งชั่วร้ายอันตราย โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ดู: ประชาไท, Thai junta’s new censorship bill the first to define right/wrong sexual acts, 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015, ดู <http://prachathai.org/english/node/4772>

⁴⁴DataGuidance, Thailand: Data protection bill may ‘hamper’ foreign investment, 28 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู http://www.dataguidance.com/dataguidance_privacy_this_week.asp?id=3184

31. อีกหนึ่งข้อเสนอที่น่าเป็นกังวลคือ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จะยุติความเป็นผู้ควบคุมอิสระและจะมาอยู่ภายใต้คณะกรรมการซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน⁴⁵ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อนโยบายการจัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับติดต่อสื่อสารที่เสรีและยุติธรรม การลงทะเบียนสื่อและผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคม การควบคุมเนื้อหา และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งผ่านเครือข่ายการสื่อสาร⁴⁶
32. หากรัฐบาลชุดปัจจุบันของประเทศไทยมีความมุ่งมั่นที่จะคืนประชาธิปไตยให้กับประเทศไทยและประชาชนชาวไทย ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการอนุมัติโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาจะต้องได้รับการทบทวนเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว

พัฒนาการของการสอดแนมการติดต่อสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์

33. มีความพยายามหลายครั้งที่จะยกระดับความสามารถในการสอดแนมการติดต่อสื่อสารในประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์และการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งความพยายามเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งทางการเมืองครั้งใหญ่ๆ⁴⁷
34. ในเย็นวันที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (กอ.รส.) ออกคำสั่งทันที 12 คำสั่ง ซึ่งเป็นคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมสื่อและการติดต่อสื่อสาร 6 คำสั่ง โดยหนึ่งในนั้น (คำสั่ง กอ.รส. ที่ 8/2557) เกี่ยวกับการสอดแนมสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 กอ.รส. สั่งการผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเฝ้าดูและปิดกั้นเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและเป็นภัยคุกคามต่อความสงบเรียบร้อย ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำการรัฐประหาร ได้ออกประกาศทันที 4 ประกาศเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ (คำสั่ง คสช. ที่ 12, 14, 17 และ 18/2557)⁴⁸ ซึ่งหลังจากนั้นก็ยังมีอีกหลายประกาศตามมา รวมถึงประกาศ คสช.

⁴⁵Waring, J., Thai junta's dangerous steps to neuter telecoms regulator, Mobile World Live, 12 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู <http://www.mobileworldlive.com/asia/asia-blogs/thai-juntas-dangerous-steps-neuter-telecoms-regulator>; Porwasin,A., Group wants 'digital economy' bills scrapped, rewritten by affected parties, 15 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู <http://www.nationmultimedia.com/homeGroup-wants-%5Cdigital-economy%5C-bills-scrapped-rewri-30251904.html>

⁴⁶Porwasin, A., Digital Economy bills 'need to be amended, The Nation, 19 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู <http://www.nationmultimedia.com/national/Digital-bills-will-affect-media-reform-30252412.html>

⁴⁷ดู เครือข่ายพลเมืองเน็ต, ย้อนใหม่ LINE ความพยายามสอดแนมการสื่อสารของประเทศไทย, 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2015, ดูภาษาไทยได้ที่ <https://thainetizen.org/2015/01/thailand-chat-app-surveillance-timeline/>

⁴⁸เครือข่ายพลเมืองเน็ต, วาระดิจิทัลของ คสช.: สองเดือนแรก ความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มด้านนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557, ดู <https://thainetizen.org/2014/08/the-junta-agenda/>

ที่ 26/2557 (การดูแลและสอดแนมการใช้สื่อสังคมออนไลน์)⁴⁹

35. ในสัปดาห์เดียวกันกับการรัฐประหาร ปลัดกระทรวงไอซีที ประกาศโครงการ “ซิงเกิลเกตเวย์” ซึ่งจะรวมโครงข่ายของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆ ที่เชื่อมต่อไปยังต่างประเทศ (IIG) เข้าเป็นประตูเดียว ซึ่งจะ ทำให้ “การปิดกั้นเว็บไซต์และการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ง่ายยิ่งขึ้น”⁵⁰ ในเดือนกันยายน 2558 กระทรวงไอซีทีได้รับคำสั่งจากการประชุมคณะรัฐมนตรีให้สร้างประตูเปิดโครงข่ายอินเทอร์เน็ตนี้⁵¹ โดยโครงข่ายไอซีทีจะควบคุมดูแลการติดตั้งประตูเปิดโครงข่ายอินเทอร์เน็ตใหม่ภายใต้โครงการนี้⁵² ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามต่อสิทธิและเสรีภาพในโลกออนไลน์⁵³ เพราะรัฐจะสามารถดักข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตได้ สามารถควบคุม (ปิดกั้นหรืออนุญาต) กระแสข้อมูลเข้าสู่ประเทศไทย และจะสามารถระบุพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้และตัวผู้ใช้
36. ตั้งแต่ปี 2556 และเริ่มเป็นระบบมากขึ้นตั้งแต่การทำรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม 2557 รัฐบาลมีความพยายามควบคุมสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมเช่น Facebook เช่นเดียวกับจำกัดความสามารถของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการสื่อสารโดยไม่เปิดเผยชื่อ รวมถึงการใช้รหัสลับ⁵⁴
37. ในวันที่ 28 พฤษภาคม 2558 Facebook ถูกระงับการใช้งานถึง 1 ชั่วโมง (ตั้งแต่เวลาประมาณ 15:40 – 16:20 น.) โดยแหล่งข่าวจากแควตงอินเทอร์เน็ตไทยระบุว่า เป็นผลมาจากการทดลองใช้อุปกรณ์ที่ประตูเปิดโครงข่ายอินเทอร์เน็ต โดยบริษัท เทเลนอร์ เอเชีย รายงานว่า รัฐบาลทหารเป็นผู้ขอให้บริษัททำเช่นนั้น และถึงแม้ต่อมาบริษัทจะออกมาขอโทษที่กล่าวอ้างถึงรัฐบาล แต่ก็ไม่ได้ถอนคำกล่าวอ้างแต่อย่างใด⁵⁵ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นภายหลังจากการรัฐประหาร และรัฐบาลได้ออกมาเตือนว่า จะเฝ้าดูการติดต่อสื่อสารใน

⁴⁹ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 26/2557, ดู http://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-announce26-2557.pdf

⁵⁰ประชาไท, Thai authorities to build state-owned internet gateway for more efficient censorship, 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2014, ดู <http://prachathai.org/english/node/4045>

⁵¹ข้อสั่งการนายกรัฐมนตรีในวันที่ 27 สิงหาคม 2558 ซึ่งมีการแนะนำซิงเกิลเกตเวย์เป็นครั้งแรก, ดูภาษาไทยได้ที่ http://www.cabinet.soc.go.th/doc_image/2558/993152581.pdf

⁵²ประชาชาติ, ไอซีทีที่ผิดใจเดียว “ดิจิทัลอินเทอร์เน็ตเกตเวย์แห่งชาติ” บริหารเน็ตทั่วประเทศ-ควบรวม “ทีโอที-กสท”, ดูภาษาไทยได้ที่ http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1401184718

⁵³Freedom House, Freedom on the Net: Thailand, ค.ศ. 2014, ดู <http://freedomhouse.org/report/freedom-net/2015/thailand>

⁵⁴คณะกรรมการปกป้องนักข่าว, Thai junta expands media controls, Alert] 21 กรกฎาคม ค.ศ. 2014, ดู <https://cpj.org/2014/07/thai-junta-expands-media-controls.php>

⁵⁵Buncomebe, A., Leading telecoms firm apologises to Thai junta after Facebook ‘blocked’, 17 มิถุนายน ค.ศ. 2014, ดู <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/leading-telecoms-firm-apologises-to-thai-junta-after-facebook-blocked-9543096.html>

สังคมออนไลน์เช่น LINE และ Facebook⁵⁶

38. ในวันที่ 15 ธันวาคม 2557 กระทรวงไอซีทีมีคำสั่งที่ 163/2557 แต่งตั้งคณะทำงานทดสอบระบบเฝ้าติดตามสื่อออนไลน์ (ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและพลเรือน) เพื่อทดสอบอุปกรณ์ที่สามารถตรวจสอบและปิดกั้นเว็บไซต์ที่มีการเข้ารหัสป้องกันข้อมูล (SSL: Secure Socket Layer) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีรักษาความปลอดภัยมาตรฐานสำหรับการสร้างลิงค์เข้ารหัสระหว่างผู้ให้บริการและผู้ใช้งาน คณะทำงานมีหน้าที่ประสานกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในการทดสอบระบบเฝ้าติดตามสื่อออนไลน์⁵⁷ รายงานโดยเทเลคอมเอเชีย โดยมีข้อมูลจากแหล่งข่าวที่เป็นผู้ให้บริการเครือข่ายที่ใช้บริการของ กสท โทรคมนาคม ระบุว่า กสท โทรคมนาคม อาจเกี่ยวข้องกับการใช้ใบอนุญาตการเข้ารหัส SSL ปลอมและมุ่งเป้าไปที่ผู้ใช้ Facebook⁵⁸ ในวันที่ 22 มกราคม 2558 มีรายงานว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตภายในประเทศถูกร้องขอจากกระทรวงไอซีทีให้ติดตั้งอุปกรณ์ที่สามารถเปิดเผยชื่อแอดเรสผ่านของผู้ใช้ Facebook ได้⁵⁹
39. เนื่องจากสังคมออนไลน์และการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเช่น Facebook Twitter YouTube WhatsApp และ LINE เป็นที่นิยม จึงเป็นเป้าหมายหลักของการสอดแนม ปี 2556 รัฐบาลไทยพยายามที่จะเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้ LINE แต่บริษัท Naver ผู้เป็นเจ้าของ LINE กล่าวว่า ไม่เคยได้รับคำร้องดังกล่าว⁶⁰ ในเดือนธันวาคม 2557 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีทีกล่าวว่า “รัฐสามารถ ‘สอดส่อง’ การสนทนาทุกข้อความทั้งเกือบ 40 ล้านข้อความต่อวันได้”⁶¹ เลขาธิการ กสทช. เคยขอให้ Facebook YouTube และ LINE ลบเนื้อหาที่วิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระมหากษัตริย์⁶²

⁵⁶Davidson, H., and Weaver, M., Thailand army declares martial law, denies coup, The Guardian, 20 พฤษภาคม ค.ศ. 2014, ปรับข้อมูลครั้งสุดท้ายเมื่อ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2014, ดู <http://www.theguardian.com/world/2014/may/20/thailand-army-declares-martial-law-denies-coup-live>

⁵⁷คำสั่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ 163/2557, ดูภาษาไทยได้ที่

<http://www.facebook.com/thainetizen/photos/a.10150109699603130.289409.116319678129/10153052852963130>

⁵⁸Sambandaraska, D., Thai Government to test SSL surveillance, Telecomasia.net, 26 มกราคม ค.ศ. 2015, ดู

www.telecomasia.net/content/thai-government-test-ssl-surveillance

⁵⁹ประชาชาติ, ต่อต้าน พรบ. ไซเบอร์ ชาวเน็ตฮือ ชี้ละเมิด-ข้อมูลลับส่วนตัว, ดูภาษาไทยได้ที่

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1421922012

⁶⁰Franceschi-Bicchierai, L., Thai Police Want to Mine Popular Japanese App for Chat Records, Mashable UK, 13 สิงหาคม

ค.ศ. 2014, ดู <http://mashable.com/21013/08/13/thai-police-line-app>

⁶¹Russel, J., Thailand's Government Claims It Can Monitor The Country's 30M Line User, Tech Crunch, 23 ธันวาคม ค.ศ.

2014, ดู <http://techcrunch.com/2014/12/23/thailand-line-monitoring-claim/>

⁶²Gosh, Ni., Thailand agency defends mass surveillance, The Straits Times, 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2015, ดู

www.asianewsnet.net/Thai-agency-defends-mass-cyber-surveillance-71690.html, กสทช., Thailand agency defends

mass cyber surveillance, 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014, ดู

<http://www.nbtc.go.th/wps/portal/NBTC/Home/NewsActivi/PubNews/Detail/>

40. ในปี 2556 Citizen Lab ของมหาวิทยาลัยโตรอนโตตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สอดส่องพฤติกรรมของผู้ใช้คอมพิวเตอร์ (spyware) ชื่อ Remote Control System (RCS) ซึ่งทำการตลาดและขายแก่รัฐบาลต่างๆ โดยบริษัทสัญชาติอิตาลีชื่อ Hacking Team โดยบริษัทบรรยาย RCS ว่าเป็น “การแก้ไขปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงการเข้ารหัสโดยใช้อุปกรณ์ที่ติดตั้งที่เครื่องที่ต้องการสอดแนมโดยตรง การเก็บหลักฐานจากเครื่องที่ทำการสอดแนมเป็นไปอย่างเปิดเผยและการส่งข้อมูลที่เก็บได้จากเครื่องถึง RCS มีการเข้ารหัสซึ่งไม่สามารถตามร่องรอยได้” ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ Citizen Lab สงสัยว่าเป็นผู้ใช้หรือเคยใช้ RCS⁶³
41. ในปี 2558 ข้อมูลการสื่อสารของ บริษัท Hacking Team หลุดรั่วออกมาว่า ในเดือนกันยายน 2555 ตัวแทนของ Hacking Team เข้าพบเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทย ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่จากสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กระทรวงกลาโหม กองทัพบก และกรมราชทัณฑ์⁶⁴ หกเดือนหลังจากนั้น สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ สอบถาม Hacking Team อย่างเจาะจงว่า สามารถดักฟัง LINE, WeChat, และ WhatsApp ได้หรือไม่⁶⁵ ในเดือนเมษายน 2557 มีการโต้ตอบทางอีเมลยืนยันว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัท Hacking Team สามารถใช้กับโปรแกรมเหล่านี้ได้ทั้งหมด⁶⁶ ในเดือนกรกฎาคม 2558 เอกสารแสดงการโต้ตอบทางอีเมลได้เปิดเผยว่า Remote Control System Galileo ของบริษัท Hacking Team ถูกสั่งซื้อแล้วและกำลังถูกจัดส่งมายังประเทศไทย⁶⁷ ระบบ Galileo สามารถหลีกเลี่ยงการเข้ารหัส สามารถควบคุมอุปกรณ์ของผู้ใช้ และสามารถเฝ้าดูกิจกรรม

[ut/p/z0/fYxLDolwFACv4oZl8x7QlrL0kxAMK9IAN-ZRi6maAqGixxcu4HlmkwENDWhPi7tTclOn18qtltc4F2WRK6yK8nLEveT1QWKN1SmFM-j_wXpwwj2nSe9Bm8MF-AzS-C2Y3u2AjRO7tZyYT3OI2wnh8d5uKkKTNenUjllhBjGcmY3mSWpbEXlreiFSpDsanbn9WrF6B/](http://p/z0/fYxLDolwFACv4oZl8x7QlrL0kxAMK9IAN-ZRi6maAqGixxcu4HlmkwENDWhPi7tTclOn18qtltc4F2WRK6yK8nLEveT1QWKN1SmFM-j_wXpwwj2nSe9Bm8MF-AzS-C2Y3u2AjRO7tZyYT3OI2wnh8d5uKkKTNenUjllhBjGcmY3mSWpbEXlreiFSpDsanbn9WrF6B/)

⁶³ Marczak, Bi., Guarnieri, C., Marquis-Boire, M, and Scott-Railton, J., Mapping Hacking Team’s “Untraceable” Spyware, The CitizenLab, มหาวิทยาลัยโตรอนโต, กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2014, ดู <http://citizenlab.org/wp-content/uploads/2015/03/Mapping-Hacking-Team%E2%80%99s-Untraceable-Spyware.pdf>

⁶⁴ ข้อมูลจาก Wikileaks ตีพิมพ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2558, Hacking Team, Thailand Project, ดู, <http://wikileaks.org/hackingteam/emails/emailid/445474>

⁶⁵ ข้อมูลจาก Wikileaks ตีพิมพ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2558, Hacking Team: LH for Thailand National Security Council, ดู <http://wikileaks.org/hackingteam/emails/emailid/445665>

⁶⁶ ข้อมูลจาก Wikileaks ตีพิมพ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2558, Hacking Team: Japanese Messaging App Line Gains Traction Abroad, ดู <http://wikileaks.org/hackingteam/emails/emailid/112497>

⁶⁷ ข้อมูลจาก Wikileaks ตีพิมพ์เมื่อ 8 กรกฎาคม 2558, RE: (Draft) End User Statement, ดู และโปรดดู TIKIT Delivery Preparation http://ht.transparencytoolkit.org/FAE%20Diskstation/5.%20SWAP/TKIT%20%28Thailand%29/TKIT_Delivery_Preparation.txt, Delivery Certificate http://ht.transparencytoolkit.org/FAE%20Diskstation/5.%20SWAP/TKIT%20%28Thailand%29/TKIT_Delivery_Certificate.pdf

ทั้งหมดบนอุปกรณ์นั้นได้ ซึ่งเป็นภัยคุกคามอย่างใหญ่หลวงต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว⁶⁸ AsiaSentinel เว็บไซต์ข่าวอิสระซึ่งมุ่งเน้นข่าว ธุรกิจ ศิลปะและวัฒนธรรม ระบุว่า ประเทศไทยซื้อผลิตภัณฑ์และบริการของบริษัท Hacking Team เป็นมูลค่ากว่า 466,482 ดอลลาร์สหรัฐ⁶⁹

42. นอกจากเทคโนโลยีและอุปกรณ์การสอดแนมแล้ว ทรัพยากรบุคคลจำนวนมากถูกจัดสรรให้เฝ้าดูสื่อสังคมออนไลน์ ตามที่อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นายพรชัย รุจิประภา ระบุในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี มีคณะทำงาน 30 คนที่ทำงานตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อเฝ้าดูโพสต์ต่างๆ ออนไลน์และติดตามคำร้องจากประชาชนเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ รวมถึงการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ⁷⁰
43. รายงานการวิจัยจากคณะกรรมการการทหารภายใต้วุฒิสภาของประเทศไทยยืนยันว่า มีเจ้าหน้าที่เฉพาะจากกองทัพบกเพียงอย่างเดียว 60-70 นายเข้าร่วมใน “สงครามข้อมูล” และ “ปฏิบัติการข่าวสาร” เพื่อตามอ่านเนื้อหาออนไลน์และตอบโต้เมื่อเนื้อหาเหล่านั้นเข้าข่ายความผิดหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ในขณะที่ขนาดที่แท้จริงของกำลังในการสอดแนมจะไม่ชัดเจน แต่ตัวเลขเหล่านี้สามารถบอกได้ถึงความพยายามอย่างจริงจัง โดยในปี 2554 เพียงปีเดียว เจ้าหน้าที่กองทัพบกพบข้อความกว่า 57,958 ข้อความที่ถูกตีความว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
44. การสอดแนมกิจกรรมออนไลน์นี้ เป็นข้อห่วงกังวลเป็นพิเศษเนื่องจากการแสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยทางการเมืองและเสรีภาพในการแสดงออกที่ถูกต้องตามกฎหมายถูกจำกัดมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพยังคงถูกนำมาใช้เพื่อดำเนินคดีและลงโทษบุคคลซึ่งละเมิดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
45. การเฝ้าดูกิจกรรมออนไลน์และผลกระทบได้เพิ่มขึ้นตั้งแต่การทำรัฐประหารในปี 2557 และรัฐสนับสนุนการสอดแนมประชาชน ในวันที่ 23 มิถุนายน 2557 รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง ได้ประกาศให้เงินรางวัล 500 บาท (ประมาณ 15 ดอลลาร์สหรัฐ) ต่อรูปกลุ่มคนแสดงจุดยืนทางการเมืองโดยผิดกฎหมายหนึ่งรูป รวมถึงการแสดงออกออนไลน์ด้วย⁷¹

⁶⁸Galileo เป็นระบบควบคุมทางไกลที่สามารถควบคุมและเฝ้าดูเป้าหมายถึงแม้จะมีการเข้ารหัสก็ตาม ซึ่งบริษัท Hacking Team ขายในฐานอุปกรณ์ “หลีกเลี่ยงการเข้ารหัส เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากอุปกรณ์ใดๆ ก็ได้ และเฝ้าดูเป้าหมายไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม กระทั่งแม้อยู่นอกขอบเขตของการเฝ้าดู” ข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.hackingteam.it/images/stories/galileo.pdf>

⁶⁹Berthelsen, J., How Asia’s government Spy on Their Citizens, Asia Sentinel, 13 กรกฎาคม ค.ศ. 2015, ดู <http://www.asoasentinel.com/society/asia-governments-spy-citizens/>

⁷⁰Belford, A., Special Report: Thai junta hits royal critics with record jail time, Reuters, 3 กันยายน ค.ศ. 2015, ดู <http://www.reuters.com/article/2015/09/04us-military-convictions-thailand-special-idUSKCN0R400X20150904>

⁷¹Saiyasombut, S., Thailand’s junta offers \$15 reward for info on dissidents, Asian Correspondent, 24 มิถุนายน ค.ศ. 2014, ดู http://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/asa390112014_0.pdf

การบุกค้นและมาตรการอื่นๆ ที่ละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

46. ภายหลังจากการทำรัฐประหารในปี 2557 นักเคลื่อนไหวทางการเมือง ทนายความ และนักข่าว ถูกค้นที่พักอาศัยและสถานที่ทำงานและถูกยึดคอมพิวเตอร์โดยอำนาจที่มีขอบเขตกว้างขวางและขาดการควบคุมของผู้มีอำนาจภายใต้กฎอัยการศึกซึ่งเข้าไปแทรกแซงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของพวกเขา⁷²
47. ตามเอกสารของ iLaw เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2557 มีบ้านและบริษัทในกรุงเทพฯและจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศกว่า 183 แห่งถูกค้นในช่วงสองเดือนหลังจากการรัฐประหาร 6 แห่งถูกบุกค้นสองครั้งในช่วงเวลาดังกล่าว และหลังจากการบุกค้นมีคนถูกจับกุม 53 คน⁷³ ซึ่งสถานที่ที่ถูกบุกค้นเหล่านี้เป็นของนักการเมือง นักวิชาการ นักเคลื่อนไหว บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านรัฐประหาร และสถานีวิทยุชุมชน⁷⁴
48. การยึดคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารของบุคคลที่ถูกจับกุม ทั้งจากที่บ้านหรือที่ทำงานหรือสถานที่ทำการ ประท้วงกลายเป็นเรื่องปกติ⁷⁵ เจ้าหน้าที่รัฐยังเรียกเอารหัสผ่านอีเมลและบัญชีสื่อสังคมออนไลน์จากบุคคลเหล่านี้ภายหลังจากการจับกุมอีกด้วย⁷⁶
49. เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2557 สามวันหลังจากการรัฐประหาร กลุ่มทหารได้เข้าบุกค้นบ้านของนายสมยศ พุกกะเวส นักกิจกรรมแรงงาน นักเคลื่อนไหวทางการเมือง และบรรณาธิการนิตยสารซึ่งถูกกล่าวหาว่าทำความผิดตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ)⁷⁷ และถูกขังโดยไม่ให้ประกันตัวตั้งแต่ปี 2554 เจ้าหน้าที่ได้จับกุม นางสุกัญญา พุกกะเวส และนายปณิธาน พุกกะเวส ภรรยาและบุตรชายของนายสมยศ และยึดคอมพิวเตอร์ขนาดพกพาของทั้งสอง⁷⁸ โดยที่ไม่มีข้อ

⁷²Amnesty International, Thailand: Attitude adjustments: 100 days under Martial Law, ASA 39/011/2014, pp. ๑ http://www.amnesty.org.uk/sites/default/files/asa390112014en_0.pdf

⁷³ไม่เป็นที่แน่ชัดว่า หลังการบุกค้นมีผู้ถูกเรียกให้รายงานตัวหรือถูกจับกุมกี่คน แต่ในเดือนสิงหาคม 2557 สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติรายงานว่า มีบุคคลได้รับคำสั่งให้รายงานตัวหรือถูกจับกุมกว่า 700 คนภายใต้อำนาจกฎอัยการศึก, ๑ UN News Centre, UN rights office urges probe of alleged torture if 'Red Shirt' activist, 5 สิงหาคม 2557, ๑ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48413#.U-1b3vldWcE>

⁷⁴iLaw รายงานการลู่ล่าที่ดินส่วนบุคคล, ๑ <http://ilaw.or.th/node/3207> และสถิติการลู่ล่าที่ดินส่วนบุคคลหลังการรัฐประหาร ๑ <http://ilaw.or.th/node/3141>

⁷⁵ดู บทความของประชาไท เกี่ยวกับการจับกุมโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ตีพิมพ์เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2557, ๑ ภาษาไทยได้ที่ <http://prachatai.org/journal/2014/06/54125>

⁷⁶วาระดิจิทัลของ คสช. สองเดือนแรก ความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มด้านนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557, ๑ ภาษาไทยได้ที่ <https://thainetizen.org/2014/08/the-junta-agenda/>

⁷⁷มาตรา 112 ระบุว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

⁷⁸ดูบทความ ทหารบุกบ้านสมยศ พุกกะเวส พร้อมควบคุมตัวภรรยาและลูกชาย, ๑ ภาษาไทยได้ที่ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1401014048

กล่าวหาใดๆ ต่อทั้งนางสุกัญญาและนายปณิธาน

50. ในคืนวันที่ 26 มิถุนายน 2558 (เวลา 00.30 วันที่ 27 มิถุนายน) เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามตรวจค้นรถยนต์ของนายความสิทธิมนุษยชนโดยไม่มีหมายค้น โดยรถยนต์คันดังกล่าวจอดอยู่หน้าศาลทหารขณะที่นายความคนดังกล่าวกำลังให้ความช่วยเหลือลูกความ (นักเคลื่อนไหวกลุ่มประชาธิปไตยใหม่ซึ่งถูกจับในเย็นวันเดียวกันนั่นเอง) หลังจากที่ได้หมายค้นมาแล้วในตอนบ่ายของวันถัดไป (15:05 วันที่ 27 มิถุนายน เป็นเวลา 14 ชั่วโมงครึ่งหลังจากความพยายามค้นในครั้งแรก) เจ้าหน้าที่ทำการค้นคอมพิวเตอร์ขนาดพกพา แท็บเล็ต และโทรศัพท์มือถือ

การคุ้มครองข้อมูล

51. ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่ครอบคลุม ถึงแม้จะมีการคุ้มครองบ้างภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายเฉพาะภาคส่วนอื่นๆ แต่ยังไม่มีความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับภาคเอกชน ภายใต้การกระทำผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁷⁹ การเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับการอนุญาต ใช้หรือเปิดเผยข้อมูล จะถือว่าเป็นความผิดต่อเมื่อการกระทำนั้นสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูล
52. การร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลอยู่ในระหว่างการดำเนินการมากกว่า 10 ปี⁸⁰ แต่ในพัฒนาการที่น่ากังวลในช่วงที่ผ่านมา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล⁸¹ ถูกนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของร่างกฎหมายที่ประกาศในเดือนธันวาคม 2557 และมกราคม 2558 ซึ่งรวมเป็นส่วนหนึ่งของวาระเศรษฐกิจดิจิทัล⁸²
53. เนื้อความในร่างพระราชบัญญัติในปัจจุบันมีบทบัญญัติที่แตกต่างไปจากร่างในอดีต ข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับร่างในปัจจุบันมีดังนี้
 - 1) นิยามข้อยกเว้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้อย่างกว้างๆ และไม่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้มีช่องโหว่ขนาดใหญ่

⁷⁹ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420, ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://www.samuiforsale.com/law-texts/thailand-civil-code-part-1.html>

⁸⁰หน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยงานมีส่วนร่วมในการร่าง รวมถึงกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.)

⁸¹ดูคำแปลอย่างไม่เป็นทางการได้ที่ <http://thatnetizen.org/wp-content/uploads/2015/01/personal-data-protection-bill-20150106-en.pdf>

⁸²พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ฉบับที่ได้รับการอนุมัติโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (สิงหาคม 2558) ดูภาษาไทยได้ที่ http://ictlawcenter.eta.or.th/de_laws/detail/de-laws-data-privacy-act ดูคำแปลภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการของฉบับที่กรม. อนุมัติเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558 ได้ที่ <http://thainetizen.org/2015/01/digital-economy-cyber-security-bills-en/>

- 2) ไม่สามารถนิยามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประมวลและควบคุมข้อมูล
 - 3) ไม่สามารถที่จะก่อตั้งอำนาจอิสระในการคุ้มครองข้อมูล แต่กลับเสนอการสร้างคณะกรรมการซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลที่ทำงานไม่เต็มเวลาและยังต้องพึ่งพาคณะกรรมการความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติในการทำงานและเลขาธิการ
54. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถูกแก้ไขโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา และขณะนี้ถูกส่งกลับไปที่คณะรัฐมนตรี เราขอให้รัฐบาลไทยทบทวนร่างอีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลระหว่างประเทศ
 55. การไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่ครอบคลุมเป็นข้อห่วงกังวลเป็นพิเศษเมื่อดูประเด็นต่อไปนี้

การบังคับให้ลงทะเบียนซิมการ์ด

56. ในปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ของรัฐบาลไทยได้เริ่มให้ผู้ใช้โทรศัพท์มือถือทุกคนลงทะเบียนหมายเลขโทรศัพท์ด้วยการแสดงบัตรประชาชนสำหรับคนไทยและหนังสือเดินทางสำหรับคนต่างชาติภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2558⁸³ โดยหลังจากวันที่กำหนด หมายเลขที่ไม่ได้ลงทะเบียนจะถูกยกเลิกการให้บริการ
57. การบังคับให้ลงทะเบียนซิมการ์ดช่วยให้สามารถสร้างฐานข้อมูลของผู้ใช้บริการขนาดใหญ่ โดยนำปัจจัยของการสื่อสารโดยไม่เปิดเผยตัวบุคคลออกไป ช่วยในการระบุตำแหน่ง และทำให้การสอดแนมและเข้าแทรกแซงการสื่อสารเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น

บัตรประชาชนนอกประเทศ

58. ในวันที่ 10 กันยายน 2547 คณะรัฐมนตรีริเริ่มโครงการบัตรประชาชนนอกประเทศด้วยการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 21 พ.ศ. 2547⁸⁴ ตามพระราชบัญญัติบัตรประชาชน พ.ศ. 2526 (ค.ศ. 1983)⁸⁵ โดยวัตถุประสงค์ของโครงการคือเพื่อช่วยให้การให้บริการแก่ประชาชนเป็นไปได้สะดวกยิ่งขึ้นและมีมาตรฐาน ในวันที่ 3 กันยายน 2550 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศกฎกระทรวงที่ 22 พ.ศ. 2550⁸⁶ เพื่อออกข้อบังคับให้มีการเก็บลายนิ้วหัวแม่มือทั้งข้างซ้ายและขวาเมื่อประชาชนไทยจะทำบัตรประชาชน

⁸³ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เรื่องการจัดเก็บข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในลักษณะที่เรียกเก็บเงินล่วงหน้า, ดุภาษาไทยได้ที่

<http://www.nbtc.go.th/wps/wcm/connect/NBTC/b968e883-b220-46c9-9944-c28931385e32/img-121143318.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=b968e883-b220-46c9-9944-c28931385e32>

⁸⁴กฎกระทรวงฉบับที่ 21 พ.ศ. 2547 ดุภาษาไทยได้ที่ http://law.longdo.com/law/351/sub20403#_ftn1

⁸⁵พระราชบัญญัติบัตรประชาชน พ.ศ. 2526 ดุภาษาไทยได้ที่ <http://www.musisaket.go.th/dow-load/nt3.pdf>

59. ประชาชนชาวไทยอายุตั้งแต่ 7 ขวบขึ้นไปต้องถูกเก็บข้อมูลทางชีวภาพ เช่น ลายนิ้วมือ⁸⁷
60. หากไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่ครอบคลุม ข้อบังคับนี้จะนำไปสู่การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ผิด

VII. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอของเราต่อรัฐบาลไทยมีดังต่อไปนี้

61. ทำให้แน่ใจได้ว่า กฎหมายการสอดแนมการติดต่อสื่อสาร นโยบายและการดำเนินการเป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และเคารพสิทธิในความเป็นส่วนตัว
62. ทำให้แน่ใจได้ว่า การดักฟังดักจับข้อมูลทุกอย่างจะดำเนินการก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากฝ่ายตุลาการและทำตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย ความได้สัดส่วน และความจำเป็นไม่ว่าผู้ถูกสอดแนมนั้นจะมีสัญชาติใดหรืออยู่ที่แห่งใด
63. ทำให้การควบคุมดูแลการดำเนินการสอดแนมของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานข่าวกรองมีประสิทธิภาพมากขึ้น
64. ทบทวนร่างกฎหมายเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารและสื่อที่ยังไม่เสร็จสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามพันธกรณีของไทยต่อสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะหลักการความจำเป็น ความได้สัดส่วน ได้รับอนุญาตจากฝ่ายตุลาการ และเป็นการสอดแนมการติดต่อสื่อสารที่มีการควบคุมดูแล
65. ตรวจสอบหาความจริงเกี่ยวกับกรณีการสอดแนมและเฝ้าดูการติดต่อสื่อสารที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยหน่วยงานของรัฐที่ได้รับการร้องเรียน และดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมเพื่อชดเชยกรณีต่างๆ ดังกล่าว
66. ยกเลิกนโยบายการบังคับให้ลงทะเบียนซิมการ์ดภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)
67. ประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลที่ครอบคลุมซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและก่อตั้งองค์การอิสระที่มีอำนาจในการคุ้มครองข้อมูล
68. ทำให้แน่ใจได้ว่า การประมวลผลส่วนบุคคลเป็นไปตามมาตรฐานและพันธกรณีทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการประมวลผลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว และการฝ่าฝืนจะต้องได้รับการตรวจสอบและมีการชดเชยให้ผู้ถูกรกระทำ

⁸⁶กฎกระทรวงฉบับที่ 22 พ.ศ. 2550 ดูภาษาไทยได้ที่

http://www.koomuesorb.com/private_folder/PDFlaw2/koomuesorb733.4.pdf

⁸⁷กฎกระทรวงฉบับที่ 23 พ.ศ. 2554 ดู <http://www.library.coj.go.th/info/data/M5-04-023.PDF>